

שנינו במשנה: **המפריש פדיון בנו ואבד, חייב באחריותו:**

שואלת הגמרא **מנלן?** (7)

אמר פירש רבי שמעון בן לקיש: כתיב [במדבר יח טז]: "ופדויו מבן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים", **ואתיא "ערך"** ["בערכך"] **"ערך" מערכין** היינו מי שאומר

"ערכי עלי" או "ערך פלוני עלי" שנאמר בפרשת ערכין [ויקרא כז] כמה פעמים "ערכך":

מה ערכין חייב באחריותן עד שיבואו ליד גזבר, (8) אף פדיון הבן חייב באחריותו עד שיבוא ליד כהן.

רב דימי אמר רבי יונתן: משום דכתיב

תפסם הכהן זכה בהם. מה שאין כן בחמש סלעים פדיון הבן, דכל כמה שלא באו ליד כהן ממונא דבעלים היו ואין לכהן זכיה בנכסיו של זה [ראה בהערות שבעמוד א בענין הפרשה בחמש סלעים] אלא שהנכסים משועבדים מדין ערב, וכיון שכן, כי תפס הכהן בחמש סלעים לא זכה בהם, שיכול האב לומר "לכהן אחר אני רוצה ליתן מה שאני חייב", ונמצאו אלו שביד כהן גזל הם בידו, ומשום הכי אמר להו רב חנינא לההוא גברא, לא גמרת ויהבת, הילכך אין בנו פדוי. **ובקובץ שיעורים** בבא קמא אות כ הביא שכדבריו כתב גם הרדב"ז בהלכות בכורים יא יט. ומיהו הקוב"ש הוכיח לא כן **מרש"י בבא קמא סו א**, שכתב גם גבי ראשית הגז שאין שייך בהם הפרשה — דמועיל תפיסה. **ומהרי"ט אלגאזי [פב א]** כתב על ראית המחנה אפרים מסוגייתנו: לדעת רש"י בלשון ראשון והרמב"ם דדוקא החזירו "אין כל כך ראיה [שאין מועיל תפיסה בפדיון הבן], די ש לומר, דנהי דאם תקפו כהן זכה, מכל מקום לכתחילה אסור לכהן שיקח שלא מדעת בעלים, כיון דאית להו טובת הנאה, ואם כן, רבי חנינא מעולם לא כיון לזכות בו כי אם על דעת שגמר הנותן בדעתו, ומדעת בעלים הוא זוכה, וכל שאיגלאי למפרע דלא גמר ויהיב והחזירו מפני שלא רצה לזכות שלא מדעת בעלים כיון דאית להו טובת הנאה, הרי לא נתקיימה מצות נתינה כלל".

"ואולם שוב ראיתי שטעמו [של המחנ"א] ונימוקו עמו, דהא לפי מה שהיה מנהגו של רבי חנינא שהיה מחזיר הפדיון כדי להחזיק ביד עושי המצוה, למה לא כיון לזכות שלא מדעת הבעלים כדין תקפו כהן, דאי משום דאסור לזכות שלא מדעת בעלים דטובת הנאה שלו, הא כיון דדעתו לזכות שלא מדעתו כדי שיקיים האב מצות נתינה ואחר כך יחזירו לו בתורת מתנה — אין כאן איסור כלל, דאדרבה הוא זוכה שלא מדעתו לטובתו, כדי שיצא ידי נתינה על ידו, ולא יצטרך ליתן לאחר במתנה גמורה, ואם כן, אמאי אמר ליה "אין בנך פדוי" כיון שבידו הוה לתקן שיכוין לזכות אף שלא מדעתו, וכשיחזירו הוה ליה נותן מתנה", וראה עוד שם בזה, ובכל עיקר יסודו של המחנה אפרים.

ובאבני מלואים סימן מג א ד"ה ובעיקר נקט "דאפילו בא ליד הכהן הפדיון בעל כרחו של אב נמי בנו פדוי, דהא כהן גובה בעל כרחו מנכסים משועבדים", אך **במנחת חינוך** מצוה שצב אות ז כתב, שאין ראיה מטריפת לקוחות, דאולי כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

7. בהמשך הסוגיא תמהה הגמרא על השאלה, מאחר שכבר נתבאר המקור במשנה.

8. כדאמר בפרק בתרא דשחיטת חולין קלט ב "ונתן את הערכך ביום ההוא", חולין הן בידך עד שיבואו לידי גזבר, רש"י. ולשון הגמרא שם